

Time: 3 Hours

Marks: 100

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B. :**
- 1. All questions are compulsory.**
  - 2. Figures to the right indicate maximum marks.**

Q1. Objective Questions:

A) Choose the correct answer from the options given below (any ten): (10 Marks)

1. Time study is propounded by _____
(F.W. Taylor , Peter Drucker, Luther Gulick)
2. _____ refers to team spirit.
(Equity , Discipline , Esprit De Corps)
3. Indian ethos in management means the application of principles of management according to our _____ wisdom.
(modern , ancient , global)
4. Planning premises are assumptions and _____
(goals, predictions, policies)
5. _____ is a modern programmed technique of decision-making.
(Brainstorming , Simulation , Attribute Listing)
6. _____ predicts that certain things would happen in certain way.
(Probability Theory, Game Theory, Linear Programming)
7. Line and staff organisation is suitable for _____ business firms.
(large , small , tiny)
8. _____ delegation gives clarity to subordinates about the work expected.
(Oral , Written , General)
9. Under _____ structure employees' work under dual authority.
(Line , Informal , Matrix)
10. The first step in controlling process is _____.
(identifying deviation, establishment of standards, measurement of performance)
11. _____ is financial factor influencing motivation.
(Job security, Bonus , Participation)
12. _____ is a quality of a good leader.
(Optimism, Planning, Controlling)

B) State whether the following statements are True or False (any ten): (10 Marks)

1. Professional management approach is required for success in business.
2. Human Relation Approach places higher importance to industrial productivity.
3. Indian Ethos focuses more on process oriented work culture.
4. Planning is the primary function of management.
5. Management Information System helps in decision-making.
6. Decision-making is occasional in nature.
7. Good organisation structure facilitates efficient management.
8. Virtual Organisation is possible without Information Technology.
9. Ideal span of management ensures good team spirit.
10. In Management Audit, only financial aspects are reviewed.
11. A leader acts as a link between top management and employees.
12. Motivation is a predictable task.

Q 2. Answer any two of the following: (15 Marks)

- a) Define Management. Briefly discuss management skills and competencies in 21st century.
- b) Discuss briefly any eight Principles of Management by Henry Fayol.
- c) Describe Peter Drucker's Modern Management Approach.

Q3. Answer any two of the following: (15 Marks)

- a) Explain the components of Planning.
- b) What are the advantages of Management By Exception?
- c) Explain the techniques of Decision-Making.

Q4. Answer any two of the following: (15 Marks)

- a) Distinguish between Formal and Informal Organisation Structure.
- b) Explain the Bases of Departmentation.
- c) Discuss the Barriers to Delegation of Authority.

Q.5 Answer any Two of the following:

(15 Marks)

- a) Explain the factors influencing Motivation.
- b) Define Leadership. Explain its functions.
- c) What is Controlling? Discuss its features.

Q6. Answer any four Short Notes:

(20 Marks)

- i) Functions of Management.
- ii) Steps in Planning Process.
- iii) Management Information System.
- iv) De-Centralization.
- v) Autocratic Style of Leadership.
- vi) PERT as a Controlling Technique.

*****

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
 ३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानावी.

प्र.१ अ) खालील दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर लिहा. (कोणतेही दहा)

- १) वेळेचा अभ्यास _____ यांनी मांडलेला आहे.
(एफ. डब्ल्यू. टेलर, पीटर ड्रकर, ल्यूथर ग्युलिक)
- २) _____ म्हणजे संघभावना.
(समानता, शिस्त, एकी हेच बळ)
- ३) व्यवस्थापनातील भारतीय संस्कृतीचे गुणविशेष म्हणजे व्यवस्थापनाची तत्त्वे आपल्या _____ ज्ञानानुसार लागू करणे.
(आधुनिक, प्राचीन, जागतिक)
- ४) नियोजनाची गृहीत तत्त्वे म्हणजे गृहीतके व _____ आहे.
(ध्येय, अनुमान, धोरणे)
- ५) _____ हे निर्णय प्रक्रियेचे आधुनिक सुनियोजित तंत्र आहे.
(मेंदूस उत्तेजना, सदृश्य परिस्थिती निर्मिती, गुणधर्म यादी)
- ६) _____ असा अंदाज वर्तवितात की काही गोष्टी ठराविक प्रकारे घडतील.
(संभाव्य निर्णय सिद्धांत, खेळ सिद्धांत, लिनीअर कार्यक्रम)
- ७) रेखा व कर्मचारी संघटन हे _____ व्यवसाय संस्थाना अनुरूप आहे.
(छोट्या, मोठ्या, सूक्ष्म)
- ८) _____ अधिकार प्रदान कनिष्ठांना अपेक्षित कामाबद्दल स्पष्टता देतात.
(तोंडी, लेखी, सर्वसामान्य)
- ९) _____ रचनेनुसार कर्मचारी संयुक्त अधिकाऱ्यांकडे काम करतात.
(रेखा, अनौपचारिक, मॅट्रिक्स)
- १०) नियंत्रण प्रक्रियेची पहिली पायरी _____ आहे.
(तफावत ओळखणे, प्रमाणे ठरवणे, कामाचे मुल्यमापन करणे)
- ११) _____ हा अभिप्रेरणेवर परिणाम करणारा आर्थिक घटक आहे.
(नोकरीची हमी, बोनस, सहभाग)
- १२) _____ हा चांगल्या नेतृत्वाचा गुण आहे.
(आशावाद, नियोजन, नियंत्रण)

(१०)

- प्र.१ ब) खालील विधाने चूक अथवा बरोबर ते सांगा. (कोणतीही दहा) (१०)
- १) धंदेवाईक व्यवस्थापकीय दृष्टीकोन व्यवसायाच्या यशासाठी आवश्यक असतो.
  - २) मानवी संबंध दृष्टीकोन औद्योगिक उत्पादकतेस जास्त महत्त्व देतात.
  - ३) भारतीय संस्कृती गुणविशेष प्रक्रिया प्रेरित कार्यसंस्कृतीवर अधिक लक्ष देतात.
  - ४) नियोजन हे व्यवस्थापनाचे प्राथमिक कार्य आहे.
  - ५) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली निर्णय प्रक्रियेमध्ये मदत करते.
  - ६) निर्णय प्रक्रिया ही नैमित्तिक असते.
  - ७) चांगल्या संघटन रचनेमुळे कार्यक्षम व्यवस्थापनास मदत होते.
  - ८) आभासी संघटन माहिती तंत्रज्ञाना शिवाय शक्य आहे.
  - ९) आदर्श नियंत्रण क्षेत्र चांगल्या संघभावनेची खात्री देते.
  - १०) व्यवस्थापन लेख परीक्षणामध्ये फक्त आर्थिक बाजूंचा आढावा घेतला जातो.
  - ११) नेता हा वरिष्ठ व्यवस्थापन व कर्मचाऱ्यांना जोडण्याचे काम करतो.
  - १२) अभिप्रेरणा हे अंदाज वर्तवण्याचे कार्य आहे.
- प्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ) व्यवस्थापनाची व्याख्या लिहा. २१ व्या शतकातील व्यवस्थापकीय कौशल्ये व क्षमतांवर थोडक्यात चर्चा करा.
  - ब) हेन्री फेयोलची व्यवस्थापनाची कोणतीही आठ तत्त्वे थोडक्यात सांगा.
  - क) पीटर ड्रुकर यांचा आधुनिक व्यवस्थापन दृष्टीकोन वर्णन करून सांगा.
- प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ) नियोजनाचे घटक स्पष्ट करा.
  - ब) अपवादात्मक व्यवस्थापनाचे कोणते फायदे आहेत?
  - क) निर्णय प्रक्रियेची तंत्रे स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ) औपचारिक व अनौपचारिक संघटन रचनेतील फरक लिहा.
  - ब) विभागीकरणाचे आधार स्पष्ट करा.
  - क) अधिकार प्रदानातील अडथळे सांगा.
- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ) अभिप्रेरणेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
  - ब) नेतृत्वाची व्याख्या द्या. त्याची कार्ये स्पष्ट करा.
  - क) नियंत्रण म्हणजे काय? त्याची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.६ थोडक्यात टीपा द्या. (कोणत्याही चार)

- १) व्यवस्थापनाची कार्ये
- २) नियोजन प्रक्रियेतील टप्पे
- ३) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली
- ४) विकेंद्रीकरण
- ५) हुकुमशाही शैलीचे नेतृत्व
- ६) PERT-एक नियंत्रण तंत्र

(२०)

*****